

MÖKLINTA



OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Möklinta socken ligger i norra delen av Västmanlands län. Den angränsar till Dalarna genom Dalälven och till Uppsala län. Miljön närmast kyrkbyn utmärks av ett öppet odlingslandskap kring Storsjön (tidigare kallad Fornesjön) och omges av kuperade skogar. På sjöns östra sida löper Möklintaåsen, kallas även Fornesåsen, i nord-sydlig riktning. Rullstensåsen är en biås till den stora Badelundaåsen som sträcker sig genom större delen av Västmanland. Rullstensåsar har under lång tid varit viktiga som tidiga kommunikationsstråk eftersom de stråken gick på fast, torr mark. De första fasta boplatserna låg utefter åsen och flera byar i trakten bildades redan runt 1000-talet. I omgivningarna finns det gravfält från järnåldern i form av högar och stensättningar.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Vägsträckningen genom Möklinta samhälle följer åsens sträckning. Landsvägen löper fortfarande på åsens krön och heter Åsvägen. Bebyggelsen är koncentrerad längs åsens båda sidor. Strax söder om kyrkan finns ett vägkors där Åsvägen möter Hammarbyvägen. Här finns rester efter en hålväg uppe på åsen. Kyrkvägen, en mindre trafikerad grusväg, går längs åsens östra sidan.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Möklinta omnämns första gången i skrift år 1258. Kyrkan har ett dominerande läge på åsryggen. Kyrkan byggdes i slutet av 1400-talet. På toppen av åsryggen, norr om kyrkan, ligger en vaktmästarlokal och maskinhall. Söder om kyrkan ligger prästgårdens mangårdsbyggnad från 1828. Huvudbyggnaden ligger i sluttningen intill landsvägen. Prästgårdens ekonomibyggnader ligger på andra sidan landsvägen. En arrendebostad ligger bland de rödfärgade byggnaderna. Nedanför åsen öster om kyrkan ligger före detta komministerbostaden. På gården finns flera byggnader från 1700-talet. Längs grusvägen söder om komministerbostaden står kyrkstallar.

Kyrkskolan låg tidigare väster om kyrkan och landsvägen i ett område som idag kallas Åsvall. Byggnaden är idag ersatt med moderna lokaler från 1960-talet. Här finns äldreboendet Åsgården från samma tid samt flera bostadshus från 1950—70-talen. I utkanten finns ett område för hembygdsgården som bildade 1919.

I området Åsgrind söder om kyrkomiljön växte ett modernt centrum fram från sekelskiftet och framåt. Här finns idag blandad bostadsbebyggelse, samlingslokaler och lokaler för handel.

GRÖNSTRUKTUR

Åsen ger byn sin struktur i bebyggelse och växtlighet. Åsen är delvis bevuxen med tall och omkring kyrkan höga lövträd. Omkring kyrkan och intill landvägen är marken och tomterna flacka och gräsbevuxna. Prästgårdens ekonomibygnader avgränsas av ett rött staket. Prästgårdens mangårdsbyggnad och skolan omringas av metallstängsel. Övriga tomter avgränsas av häckar eller har endast klippt gräsmatta fram till väg.

BEBYGGELSE

Prästgården har ett större boningshus i två våningar från 1829. Byggnaden är klädd med ljus gul panel och halvvalmat tegeltak. Byggnaden används idag som församlingshem.

Den före detta komministerbostadens boningshus i Östanhede är klädd i faluröd panel och kan dateras till 1700-talet. En visthusbod från samma tidsperiod ligger som en flygel till boningshuset. Ytterligare två byggnader är placerade som ett yttre flygelpar. Marken i byn Östanhede skänktes till prästgården 1585 för att kompensera de skador som uppkommit på prästgårdens mark i och med uppdamningen av vatten vid Sala dammar. I söder utmed vägen finns kyrkstallar antagligen från tiden kring 1900.

En trolig sockenstuga fanns på kyrkans mark direkt öster om landsvägen. Den brann ner under 1990-talet.

Byggnadstyp	Årtal	Kommentar
Ja Kyrkan	1470-tal	
Ja Prästgård	1828	
Sockenstuga		Riven, stod väster om kyrkan vid väg
Klockargård		
Ja Fattigstuga		Äldreboende på andra sidan vägen
Ja Skolhus	1950	Nya byggnad, tidigare kyrkskola
Tiondebod		
Sockenmagasin		
Ja Kyrkstall	Ca 1900	
Ja Komministergård	1700-tal	

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, centrumverksamhet, bostadsbebyggelse

TIDSPERIOD

Äldre medeltid till 1350	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550	o 2 Betydande värde i delar
1550–1760	3 Få betydande värden
1760–1860	
1860–1920	
1920–2000	
o Blandad tidsperiod	

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Åsens ger en långsträckt bebyggelsestruktur.

Kyrkan ligger högt och har ett framträdande läge på åsen.

Orten och kyrkbyn har ett blandat byggnadsbestånd med bebyggelse från olika tidsepoker.

ATT TÄNKA PÅ

Fornminnen är skyddade enligt 2:e kapitlet kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

KÄLLOR

Kulturminnesvårdsprogram för Sala kommun: antaget av kommunfullmäktige 24 januari 1985, Sala kommun, Sala, 1985

Kulturhistorisk karakteristik Möklinta kyrka, 2005, Västerås stift

Grau, Olof, Olof Graus beskrifning öfver Wästmanland, [Ny uppl.], Wästmanlands allehandas redaktion, Västerås, 1904



Möklinta kyrkan



Åsvägen söder om kyrkbyn.



Möklinta prästgård.



Möklinta prästgård



Möklinta prästgårds ekonomibygnader.



Kyrkstall längs Kyrkvägen öster om kyrkan.



Komministergården längs kyrkvägen öster om kyrkan.



Komministergårdens flygelbyggnad.



Arrendator/lantarbetarbostad mitt emot kyrkan vid prästgårdens ekonomibygnader.



Möklinta nya centrum med plantering.